

Schulnachrichten.

WIADOMOŚCI SZKÓLNE.

A. Lehrroerfassung.

Die drei unteren Klassen sind in parallele Cötus, VI—IVa für die Schüler polnischer, VI—IVb für die Schüler deutscher Abkunft getheilt. In diesen ist die Unterrichtssprache die deutsche, in jenen die polnische mit Ausschluß der Geographie, die in beiden Cötus deutsch gelehrt wird. In den beiden Tertien wird die Religionslehre, das Polnische, Französische, die Mathematik und Naturgeschichte, zusammen in 10 wöchentlichen Stunden, in I. und II. die Religionslehre, das Polnische, Hebräische und Griechische, zusammen in 10 wöchentlichen Stunden in polnischer, alles Andere in deutscher Sprache gelehrt.

Religionslehre.

Für die katholischen Schüler: in je 3 wöchentl. in VI und V, in je 2 wöchentl. Stunden in den übrigen Klassen; in VI Biblische Geschichte des alten Testaments, von den heil. Sacramenten, vom Gebet, den zehn Geboten Gottes und den Kirchengeboten; — in V Biblische Geschichte des neuen Testaments nebst der Apostelgeschichte; das apostolische Glaubensbekenntniß, die Lehre von der Gnade und den heil. Sacramenten; — in IV

A. Plan nauk.

Każda z trzech klas niższych ma po dwa oddziały, oddziały VI—IVa. składają się z uczniów polskiego, a VI—IVb. z uczniów niemieckiego pochodzenia. W tych tu wykładają się nauki po niemiecku, w tamtych po polsku, wyjąwszy jeografię, która się wykłada w języku niemieckim. W klasach III. a i b wykłada się po polsku nauka religji, język polski, francuski, matematyka i historia naturalna, ogółem w 10 godzinach tygodniowo, w klasie I. i II. nauka religji, język polski, hebrajski i grecki, ogółem w 10 godzinach tygodniowo, wszystkie inne zaś przedmioty udzielają się w języku niemieckim.

Nauka religji.

Dla uczniów *katolickich*: po 3 godziny tygodniowo w VI. i V, po 2 godz. w innych klasach; w VI. historia święta starego testamentu; o sakramentach św., o modlitwie, wykład dziesięciorga przykazań bożych i przykazań kościelnych; — w V. historia św. nowego testamentu, tudzież dzieje apostołskie, skład wiary apostołski, nauka o łasce i sakramentach św. — w IV. o Bogu, objawieniu

von Gott, der göttlichen Offenbarung, der Schöpfung, dem Sündenfalle und der Erlösung; von den Pflichten des Menschen gegen Gott; — in den beiden III. vom heil. Messopfer und den Cerimonien bei der Aussspendung der heil. Sacramente; von den letzten Dingen und den Pflichten des Menschen gegen den Nächsten; — in II. von Gott und der göttl. Offenbarung; von der Schöpfung, dem Sündenfalle und der Erlösung; Kirchengeschichte bis zum heil. Bonifacius; — in I. die allgemeine Sittenlehre, das gottgefällige Leben des Christen in seiner Stellung zu Gott und zur unmittelbaren Stellvertreterin Gottes, der Kirche; Kirchengeschichte wie in II.

Für die evangelischen Schüler: in je 2 wöchentlichen Stunden, in VI. biblische Geschichte des alten Testaments nach dem Auszuge von Preuß; die zehn Gebote memorirt, mehrere dazu gehörige Bibelsprüche, 8 festliche Lieder nebst den Sonntags-Verkopfen; — in V. biblische Geschichte des neuen Testaments, Wiederholung der zehn Gebote, Erklärung des 1. Artikels nach dem Reymannschen Katechismus, memorirt wurden 8 kirchliche Lieder aus dem Liederschatze von Anders und Stolzenburg und die zum 1. Artikel gehörigen Bibelsprüche; — in IV. Wiederholung der biblischen Geschichte des alten Testaments von der Heilung des Reiches bis zu den Machabäern; aus dem neuen Testament die Gleichnisse Jesu Christi; Erläuterung des 2. Artikels; memorirt wurden Bibelsprüche, 8 kirchliche Lieder und der 3. Artikel; — in III. im ersten Curfus: Erklärung des 3. Artikels und des Vater Unser; memorirt wurden die dazu gehörigen Bibelsprüche und 4 kirchliche Lieder; im 2. Curfus die heil. Sacramente; gelesen wurde das Evangelium Matthäi und die Apostelgeschichte in der Lutherischen Uebersetzung; — in der comb. II. und I. gelesen nach dem griechischen Text das Evangelium Johannis, der Brief an die Galater und die ersten Kapitel des Römerbriefes; Kirchengeschichte vom reformatorischen Zeitalter bis zur gegenwärtigen Zeit; über die heil. Schrift und Einleitung zu den symbolischen Schriften nach dem Lehrbuch der Religion von Petri. —

Deutsche Sprache.

VIIb. — IVb. 2 St. Grammatik, Uebungen im Lesen, Nacherzählen und Declamiren, in der Orthographie und im schriftlichen Ausdruck, in IV. kleinere freie Aufsätze erzählenden Inhalts; — VIa. — IVa. 4 St. Formenlehre, Uebungen im Lesen, Nacherzählen, und Declamiren, in der Orthographie und im mündlichen und schriftlichen Uebersetzen; III. 3 St. Satzlehre, Uebungen im Ueber-

bozem, o stворzeniu świata, grzechu pierworodnym i odkupieniu; o obowiązkach człowieka względem Boga. — W kl. III. a i b o ofierze we mszy św. i ceremonjach przy udzielaniu sakramentów św.; o rzeczach ostatecznych i obowiązkach człowieka względem bliźniego. — W kl. II. o Bogu i objawieniu bożem; o stworzeniu świata, o upadku człowieka i odkupieniu; historia kościelna aż do św. Bonifacego. — W kl. I. ogólna nauka moralności, o życiu chrześciana z względu na jego stosunek do Boga i kościoła, bezpośredniego zastępcy bożego; historia kościelna jak w kl. II.

Dla uczniów *ewangelickich*: po 2 godz. na tydzień, w VI. historia św. starego testamentu podług wyciągu Preussa; uczono się na pamięć dziesięciorga przykazań i odnoszących się do nich miejsc z pisma św., tudzież 8 pieśni uroczystych wraz z ustępami pisma św. na niedziele przeznaczonemi; — w V. historia św. nowego zakonu, powtórzono dziesięciorgo przykazań bożych, wyjaśniono artykuł I. podług katechizmu Reymanna; na pamięć uczono się 8 pieśni kościelnych ze zbioru Andersa i Stolzenburga i odnoszących się do artykułu I. miejsc z pisma św.; — w IV. powtórzono historją św. starego przymierza od podziału królestwa aż do Machabeuszów; z nowego testamentu przypowieści Jezusa Chrystusa; wyjaśniono artykuł II., uczono się na pamięć miejsc biblijnych, 8 pieśni kościelnych i artykułu III.; — w III. w kursie I: wyjaśniono artykuł III i ojeze nasz; na pamięć uczono się odnoszących się do tego miejsc biblijnych, tudzież 4 pieśni kościelnych; w kursie II. czytano ewangelją Mateusza św. i dzieje apostołskie w tłumaczeniu Lutra; — w połączonych kl. II. i I. czytano po grecku ewangelją Jana św., list do Galatów i pierwsze rozdziały listu do Rzymian; historia kościelna od reformacyi aż do naszych czasów; o piśmie św. i wstęp do pism symbolicznych podług nauki religij p. Petri.

Język niemiecki.

VIIb — IVb po 2 godz. na tydzień, grammatyka, czytanie, opowiadanie i deklamacje, ćwiczenia w ortografji i stylu, w IV wypracowania treści opowiadającej. — VIa — IVa po 4 godz tygodniowo, odmiana wyrazów, ćwiczone się w czytaniu, opowiadaniu i deklamowaniu, w ortografji i tłumaczeniu ustnem i piśmiennem. — III 3 godz. nauka o zda-

lesen, Lesen, Nachzählen und Declamiren, dreiwöchentliche freie Ausarbeitungen; — II. 2 St. Lectüre prosaischer und poetischer Stücke, Redeübungen, Besprechung der vierwöchentl. Aufsätze; — I. 1 St. logische Uebungen, 1 St. Lectüre lyrischer Gedichte von Schiller, abwechselnd mit freien Vorträgen, 1 St. Besprechung der vierwöchentl. freien Aufsätze und Uebersicht der Geschichte der deutschen Nationalliteratur. — Zu schriftlicher Ausarbeitung wurden folgende Aufgaben gestellt:

in II.

Das Leben des Cicero, nach Cornelius Nepos. — Der Wald im Herbst. — Numa Pompilius, nach Livius I. 18 — 21. — Wohlthätig ist des Feuers Macht, Wenn sie der Mensch bezähmt, bewacht, Und was er bildet, was er schafft, Das dankt er dieser Himmelskraft. — Spurius Cassius, nach Livius II. 41. — Der Nutzen der Pflanzenblätter. — Die Bauernhochzeit auf dem Wege zur Kirche, eine Schilderung. — Gn. Marcus Coriolanus, nach Livius II. 34 f. — Lust und Wasser, eine Vergleichung. — Die Geschichte eines Thalers.

in I.

Vergleichung des ersten punischen Krieges mit dem peloponnesischen Kriege. — Der Einfluß des Klima's auf die Thierwelt. — Vergleichung der beiden Fabeln „der Waldbruder mit dem Esel“ von Hans Sachs und „der Esel“ nach Lafontaine von Falk. — Wodurch hat Perikles Griechenland, insbesondere Athen geschadet? — Viel Köpfe, viel Sinne. — Die Ursachen und Folgen des Antalcidischen Friedens. — Der Ideengang im Gedicht Schiller's „das Ideal und das Leben.“ — Worin zeigten sich die ersten Karolinger als die Beschützer und Beförderer des Christenthums? — Beurtheilung des Sages: *nulla de virtutibus nec admirabilior nec gratior misericordia est.* Cic. *pro Lig. c. 12.* — Uebersichtliche Darstellung der Entwicklung und Ausartung der tribunicischen Gewalt in Rom.

Polnische Sprache.

VIa. — IVa. 2 St. Grammatik, Uebungen im Lesen, Nachzählen, Declamiren, in der Orthographie und im schriftlichen Ausdruck, in IV. 2 wöchentl. kleinere freie Ausarbeitungen; VIb. — IVb. 4 St. Grammatik, Uebungen im Lesen, Nachzählen und Declamiren, in der Orthographie und im mündlichen und schriftlichen Uebersetzen; — III. 2 St. Fortsetzung derselben Uebungen, 3 wöchentl. freie Ausarbeitungen; — II. 2 St. Theorie des Styls und das Hauptsächlichste über die Dichtungsarten; Lectüre von Krasicki's Werken, 4 wöchentl. freie Ausarbeitungen; — I. 2 St. Literaturgeschichte von 1522—1820, Beurtheilung der 4 wöchentl. freien Ausarbeitungen.

Zu schriftlicher Ausarbeitung wurden folgende Aufgaben gestellt:

in II.

Opis pięknego dnia jesiennego. — Krótka treść „Doświadczyńskiego.“ — Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje. — Opis łowów podług Soplicy A. M. — Porównanie rolnika z żołnierzem. — Czy przez wynalazek prochu wojny stały się krwawszemi? — Życie Temistoklesa podług Korneliusza Neposa. — Ogólny podział poezji. — Medium tenuere beati. — Co rozumiemy przez poezją dramatyczną w szczególności.

in I.

Dla czego przedsięwzięć naszych częstokroć nie uwieńcza pomyślny skutek? — Nic tak przeciwnika nie

niu, tłumaczenie, czytanie, opowiadanie i deklamacje, co 3 tygodnie wypracowania. — II. 2 godz. czytano kawałki prozaiczne i poetyczne; ćwiczenia ustne, rozbierano wypracowania oddawane co 4 tygodnie. — I. w 1 godz. ćwiczenia w logice, w 1 godz. kolejno czytanie poezji lirycznych Szylera lub wykłady ustne, w 1 godz. rozbierano wypracowania oddawane co 4 tygodnie i opowiedziano po krótko dzieje literatury niemieckiej. — Na wypracowania piśmienne następujące zadano temata:

w kl. II.

w kl. I.

Język polski.

VIa—IVa. (2 godz.) grammatyka, czytanie, opowiadanie, deklamacje, ćwiczenia w ortografji i stylu, w IV robiono co 2 tygodnie mniejsze wypracowania wolne. — VIb—IVb (4 godz.) grammatyka, czytanie, opowiadanie i deklamacje, ćwiczenia ortograficzne i tłumaczenie ustne i piśmienne. — III. też same ćwiczenia, a co 3 tygownie oddawano wolne wypracowania. — II (2 godz.) stylistyka i krótka nauka o poezji i jej rodzajach, czytano pisma Krasickiego, co 4 tygodnie oddawano wypracowania piśmienne. — I. (2 godz.) Dzieje literatury od r. 1522—1820, rozbiór wypracowań piśmiennych oddawanych co 4 tygodnie.

Na wypracowania piśmienne następujące zadano temata:

w kl. II.

w kl. I.

rozbraja, jak ślachtetność. — Dla czego Mikołaja Reja należy postawić na czele złotego wieku? — Nie sam rozum, ale miłość i poświęcenie powinny cechować człowieka. — Czy należy zważać na opinię publiczną? — Czemu starzy zwykli chwalić dawne czasy? — O wierszu białym w literaturze polskiej. — Jakie okoliczności stały na przeszkodzie ostatecznemu połączeniu się Litwy z Koroną?

Latéinische Sprache.

Grammatik in VI. die regelmäÙige, in V. die unregelmäÙige Formenlehre, in IV. Syntax der Casus, in III. Syntax des Verbum's, in II. und I. Wiederholung und Vervollständigung der Syntax nach den Grammatiken von Popliński und Butsche, sowie den Uebersetzungsbüchern von Jerzykowski (VI.a), Dünnebier (VI.b) Popliński (V.a), Ußinger (V.b), Gruber (III), Seyffert (II. I.). Lectüre: IV.a (Zwöchentl. St.) Cornelius Nepos: Hamilcar, Hannibal, Aristides, Themistocles, Pausanias, Simon, Eumenes. — IV.b Cornelius Nepos: Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Conon, Epaminondas, Agefilaus, Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Timoleon, Eumenes. — III.u (4 St.) Caesar de b. G. IV. V. (3 St.) Ovidius Metam. II. 1 — 408. VIII. 612—726 nebst metrischen Uebungen nach Seyffert's Palaestra. — III.o (4 St.) Caesar de b. G. I — IV. (3 St.) Ovidius Metam. I — III. nebst metrischen Uebungen nach Seyffert's Palaestra. — II. (5 St.) Cicero de senectute, pro Archia poeta (lesteres ganz memorirt) Livius lib. XXIII. — (3 St.) Virgilius Bucol. 4. 6. 7. 10. Aen. V. VI. — I. (4 St.) Cicero de officiis II. III. Oratio pro Milone, privatim Sallustius de bello Jugurthino, Livus VI. (2 St.) Horatius Carm. III. IV. Epod. 1. 2. 7. Sat. I. 1. 3. 6. — Schriftliche Uebungen: VI. — II. wöchentl. ein Scriptum, VI. V. Zwöchentl. IV. — I. Zwöchentl. ein Extemporale, in II. nach Ostern Zwöchentl. eine freie Ausarbeitung, in I. Zwöchentl. ein Scriptum und Zwöchentl. eine freie Ausarbeitung, wozu nachstehende Thematata gestellt wurden:

Laudandus est Socrates, quod quum capitis damnatus esset, quamvis suadente Critone tamen mortem effugere relicto carcere noluit. — Quibus de causis Plebeii in montem sacrum secesserint quidque ea re sint assecuti. — Argumentum Oedipi Sophoclei. — Alexander, Macedonum rex, quo iure Magnus sit appellatus. — Narretur Atheniensium expeditio in Siciliam bello Peloponnesiaco suscepta. — Quibus rebus Romani orbis terrarum imperium consecuti sint? — Res a Pisistrato gestae enarrantur. — Introductio in Ciceronis pro Milone orationem. — O. Fabius Maximus cunctando restituit r. m.

Język łaciniński.

Grammatyka w VI regularna, w V nieregularna odmiana wyrazów, w IV składnia przypadków, w III składnia słowa, w II i I powtórzono i uzupełniono naukę o składni podług Putschego grammatyki, jako też książek do tłumaczenia Jerzykowskiego (VIa), Dünnebiera (VIb), Poplińskiego (Va), Litzingera (Vb), Augusta (IVa), Hottenrotta (IVb), Grubera (III), Seyfferta (II i I). Czytano IVa (w 5 godz. tygodniowo) z Korneliusza: życie Hamilkara, Hannibala, Arystidesa, Temistoklesa, Pauzania, Cymona, Eumenesa. — IVb Korneliusza: życie Temistoklesa, Arystidesa, Pauzania, Cymona, Epaminondasa, Agezylausza, Ilikratesa, Chabriasza, Tymoteusza, Tymoleona, Eumenesa. — III. (4 godz.) Caesar de b. G. IV. V. — (3 godz.) Ovid. Metam. II. 1—408. VIII. 612—726 wraz z ćwiczeniami metrycznymi podług Seyfferta Palestry. — III. (4 godz.) Caesar de b. G. I—IV. (3 godz.) Ovidius Metam. I—III, tudzież ćwiczenia metryczne podług Seyfferta Palestry. — II (5 godz.) Cicero de senect., pro Archia poeta (której się nauczone na pamięć). Livius lib. XXIII. — (3 godz.) Virgilius Bucol. 4. 6. 7. 10. Aen. V. VI. — I (4 godz.) Cicero de officiis II. III. Oratio pro Milone, prywatnie czytano Sallust. de bello Jugurthino, Liv. VI. (2 godz.) Horatius Carm. III. IV. Epod. 1. 2. 7. Sat. I. 1. 3. 6. — Ćwiczenia piśmienne: w VI—II co tydzień oddawano exercitium, w VI. V co 2 tygodnie, w IV—I pisano co 3 tygodnie jedno extemporale, w II po W. noey robiono co 4 tygodnie wypracowanie, w I co 2 tygodnie oddawano exercitium, a co 4 tygodnie wypracowanie, na które następujące zadano temata:

Griechische Sprache.

Grammatik in III. u. Formenlehre bis zu den Verben in *μ*, in III. o. Beendigung der Formenlehre, von der Wortbildung, den Negationen und Präpositionen, in II. und I. Syntax, nach den Grammatiken von Enger und Buttman und dem Übungsbuche von Enger; Scripta wöchentl. III. u. und III. o., 2 wöchentl. II. und I. — Lectüre: III. o. (3 St.) Xenophon, Anab. I. und II. zur Hälfte; nach Ostern I St. der homerische Dialect, Homer Od. I. 1—60. — II. (3 St.) Xenophon, Oeconom. und Hiero, Homer Odys. V. VI. X. XI. — I. Isocrates Panegyricus, Herod. VII. 1—163 privatim Herod. VIII., Sophocles Oedipus Rex, Homer, Ilias VI. — X.

Französische Sprache.

Grammatik: nach Ahn und Szulca in IV. die Formenlehre bis zum Zeitwort, in III. das Adjectiv, Zahlwort, Fürwort und regelmäßige Zeitwort, in III. o. das regelmäßige und unregelmäßige Zeitwort, in II. und I. Wiederholung der Formenlehre, Syntax, Scripta in IV. wöchentl., in III—I. 2 wöchentl. — Lectüre: II. aus dem 3. Th. von Ideler und Nolte. I. Molières Avare vom zweiten Akt bis zu Ende.

Hebräisch.

In II. die Formenlehre bis zu den schwachen Verbalwurzeln, in I. die schwachen Verbalwurzeln und die Nominalbildung, nach Seffer.

Geschichte und Geographie.

In VI. und V. Geographie der 5 Erdtheile nach dem 1. und 2. Cursus von Voigt's Leitfaden, in IV. 4 St. politische Geographie von Europa, alte Geschichte, in III. u. 3 St. Geographie und Geschichte Deutschland's und Brandenburg-Preußens, in III. o. 3 St., Geographie von Central-Europa und alte Geschichte, in II. 3 St. römische, in I. 3 St. Wiederholung der alten, neuere Geschichte, nach den geschichtlichen Lehrbüchern von Büg.

Mathematik und Rechnen.

In VI. 3 St. die vier Species mit unbenannten und benannten ganzen Zahlen und die Brüche; in V. 3 St. die Decimalbrüche, die geometrischen Verhältnisse und Proportionen und die hierauf beruhenden bürgerlichen Rechnungsarten; in IV. 3 St. Wiederholung und Einübung des vorjährigen Pensums, geometrische Anschau-

Język grecki.

Grammatyka w III. n., odmiana wyrazów aż do słów na *μ*, w III. w. dokończono odmiany wyrazów, nauka o pochodzeniu wyrazów, o przeczeniach i przyimkach, w II i I składnia podług grammatyk Engera i Buttmana i książki do tłumaczenia Engera; ćwiczenia piśmienne oddawano w III. n. i w. co tydzień, w II i I co 2 tygodnie. — Czytano: w III. w. (3 godz.) Xenoph. Anab. ks. I i II do połowy; po W. nocy 1 godz. o dialekcie homerycznym, Hom. Od. I. 1—60. — II (3 godz.) Xenoph. Oeconom. i Hiero; Hom. Odys. V. VI. X. XI. — w I Isocrates Panegyricus, Herod. VII. 1—163 prywatnie Herod. VIII.; Sophoc. Oedipus Rex, Hom. II. VI—X.

Język francuski.

Grammatyka podług Ahna i Szulca w IV odmiana wyrazów aż do słowa, w III. n. o przymiotniku, liczebniku, zaimku i słowach regularnych, w III. w. słowa regularne i nieregularne, w II i I powtórzenie odmiany wyrazów, składnia podług grammatyk Szulca i Ahna; ćwiczenia piśmienne oddawano w IV co tydzień, w III—I co 2 tygodnie. — Czytano: w II wyimki z 3ciej części Idelera i Noltego, w I Moliere Avare od aktu drugiego aż do końca.

Język hebrajski.

W II odmiana wyrazów aż do słów o słabych pierwiastkach, w I słowa o słabych pierwiastkach i pochodzenie imion podług Seffera.

Historja i Jeografia.

W VI i V (2 godz.) Jeografia 5 części ziemi podług kursu I i II książki Voigta, w IV (4 godz.) jeografia polityczna Europy, historja starożytna, w III. n. (3 godz.) jeografia i historja Niemiec i państwa brandenbursko-pruskiego, w III. w. (3 godz.) jeografia środkowej Europy i historja starożytna, w II (2 godz.) historja rzymska, w I (3 godz.) powtórzono historję starożytną, nową podług książki Pütza.

Matematyka i Rachunki.

W VI (3 godz.) cztery główne działania z nieoznaczonemi i oznaczonemi liczbami całkowitemi i ułamki; w V (3 godz.) ułamki dziesiętne, stósunki i proporcje i polegające na nich rachunki praktyczne; w IV (3 godz.) powtórzenie kursu przeszło-

ungslehre, Anfangsgründe der Planimetrie; die vier Species mit Monomen und Polynomen; in III. u. 3 St. Congruenz der Dreiecke, Parallelität, Parallelogramme; Potenzen mit positiven und negativen ganzen Exponenten, Quadrat- und Kubik-Wurzelziehung, Gleichungen des ersten Grades mit einer unbekanntem Größe; in III. o. 3 St. Gleichheit und Ähnlichkeit der Figuren, die Lehre vom Kreise; Potenzen mit positiven und negativen Exponenten, Gleichungen des ersten Grades mit mehreren unbekanntem Größen; in II. 4 St. die Lehre vom Kreise, von den Proportionen im Kreise; Potenzen mit positiven und negativen gebrochenen Exponenten, Logarithmen, arithmetische und geometrische Progressionen, Rentenrechnung, Gleichungen des zweiten Grades; in I. 4 St. Trigonometrie; Wiederholung der früheren Kurse, die Gleichungen der ersten drei Grade, nach den Rechen- und mathematischen Lehrbüchern von Brettner.

Naturkunde und Physik.

In VI. und V. 2 St. Zoologie und Botanik nach dem I. und 2. Curfus von Szafarkiewicz und Schilling; in III. 1 St. Mineralogie nach Schilling; in II. 1 St. allgemeine Eigenschaften der Körper, Ruhe und Bewegung, Hebel, Rolle; in I. 2 St. Electricität und Wiederholung der übrigen Abschnitte, nach dem Leitfaden der Physik von Brettner.

Im Schönschreiben wurde in Zwöchentlichen Stunden in den 2 unteren, im Zeichnen in Zwöchentlichen Stunden in den 3 unteren und in einer gemeinschaftlichen Stunde für die Schüler der 3 oberen, im Singen in Zwöchentl. Stunden in den 2 unteren und in einer gemeinschaftlichen Stunde für die Vorgerückteren aller Klassen Unterricht erteilt; die Leibesübungen fanden an 4 Tagen der Woche in je 2 Stunden statt, unter Leitung des Hülflehrer's Roil.

Verzeichniß der Lehr- und Hülf-Bücher, nach den Klassenstufen geordnet.

Prima. Lehrbuch der katholischen Religion von Martin. Lateinische Grammatik von Putsche, Materialien zum Uebersetzen von Seyffert. Griechische Grammatik von Buttman. Französische Grammatik von Ahn, Lesebuch von Ideler und Nolte. Hebräische Grammatik von Seffer. Grundriß der Geographie und Geschichte von Büß. Lehrbuch der Geometrie, Leitfaden beim Unterricht in der Arithmetik, Leitfaden für den Unterricht in der Physik von Brettner.

rocznego, początki planimetriji; cztery działania z jedno- i wielowyrzami; w III. n. (3 godz.) przystawanie trójkątów, o liniach równoległych, o równoległobokach; potęgi z dodatnimi i ujemnymi wykładnikami całkowitemi, wyciąganie pierwiastków pierwszego i drugiego stopnia, równania pierwszego stopnia z jedną nieznaną; w III. w. (3 godz.) o równości i podobieństwie figur, nauka o kole; potęgi z wykładnikami dodatnimi i ujemnymi, równania pierwszego stopnia z kilku nieznanymi; w II (4 godz.) nauka o kole, o proporcjach w kole; potęgi z dodatnimi i ujemnymi wykładnikami ułamkowymi, logarytmy, progressje arytmetyczne i geometryczne, rachunki rentowe, równania drugiego stopnia; w I (4 godz.) trygonometria, powtórzenie kursów poprzednich, równanie trzech pierwszych stopni podług książek arytmetycznych i matematycznych Brettnera.

Historja naturalna i Fizyka.

W VI i V (2 godz.) zoologia i botanika podług I. i 2. kursu Szafarkiewicza i Schillinga; w III (1 godz.) mineralogja podług Schillinga; w II ogólne własności ciał, o spoczynku i ruchu, o dźwigni, bloku; w I o elektryczności i powtórzenie pozostałych rozdziałów podług fizyki Brettnera.

Kaligrafji udzielano po dwie godz. na tydzień w 2 niższych klasach, Rysunków po 2 godz. tygodniowo w 3 klasach niższych, a 1 godzinę wspólną dla uczniów klas wyższych, nauki Śpiewów po 2 godz. tygodniowo w 2 klasach niższych, a 1 wspólną dla uczniów klas wszystkich, którzy już większe postępy uczynili; Ćwiczenia gimnastyczne odbywały się 4 razy na tydzień po 2 godz. pod przewodnictwem N. pom. Roila.

Wykaz książek do nauki i wykładu używanych porządkiem klas ułożony.

Prima. Nauka religii katolickiej p. Martina. Grammatyka łacińska Putschego, Materiały do tłumaczenia Seyfferta. Grammatyka grecka Buttman. Francuska grammatyka p. Ahna, Wypisy Idelera i Noltego. Grammatyka hebrajska Seffera. Jeografia i Historja Pütza. Nauka Jeometriji, Nauka Arytmetyki, Nauka Fizyki p. Brettnera.

Secunda. Religionshandbücher von Martin und Ontrup. Cegielski **Nauka poezji**. Lateinische Grammatik von Putsche und Übungsbuch von Seyffert. Griechische Grammatik von Buttmann. Französische Grammatik von Ahn, Lesebuch von Ideler und Nolte. Hebräische Grammatik von Seffer. Grundriß der Geographie und Geschichte von Büß. I. Bd. Lehrbuch der Geometrie und Leitfaden der Arithmetik und Physik von Brettner.

Tertia. Religionshandbuch von Ontrup und Wykład **obrzędów** von Lewartowski. Leitfaden zum gründlichen Unterricht in der deutschen Sprache von Heyse, Lesebuch von Auras und Gnerlich. Polnische Grammatik von Muczkowski, **Wybór Prozy i Poezji** und **Wypisy polskie**. Lateinische Grammatik von Putsche, Übungsbuch von Gruber. Vocabularium von Bonnel. Griechische Elementargrammatik von Enger und Übungsbuch. Französische Grammatik von Szulca. Grundriß der Geschichte von Büß. Leitfaden der Geographie von Voigt. Mathematische Lehrbücher von Brettner. Naturgeschichte von Schilling.

Quarta. Religionshandbuch von Ontrup. Leitfaden der deutschen Sprache von Heyse, Lesebuch von Auras und Gnerlich I. Th. Polnische Grammatik von Popliński und Muczkowski, **Wypisy polskie** und Übungsbuch von Wolinski und Hänfel. Lateinische Grammatik von Popliński und Putsche, Übungsbuch von Popliński (August) und Hottenrott, Vocabularium von Bonnel. Französische Grammatik von Szulca und Ahn. Geschichte von Büß. Geographie von Voigt. Mathematik von Brettner.

Quinta. Religionshandbuch von Radzki und biblische Geschichte von Tyc. Deutsche Grammatik von Heyse und Jerzykowski, Lesebuch von Auras und Gnerlich I. Th. Polnische Grammatik von Muczkowski, **Wybór Prozy i Poezji**. Lateinische Grammatik von Popliński und Putsche, Übungsbücher von Popliński und Litzinger. Geographie von Voigt. Rechenbuch von Brettner. Naturgeschichte von Szafarkiewicz und Schilling. Wiegers kleine Singschule und Bröer Singschule.

Sexta. Religionshandbuch von Radzki und biblische Geschichte von Tyc. Deutsche Grammatik von Heyse und Jerzykowski, Lesebuch von Auras und Gnerlich I. Th., und Schweminski. Polnische Grammatik von Muczkowski und Elementarbuch von Popliński, **Wybór Prozy i Poezji**. Lateinische Grammatik von Popliński und Putsche, Übungsbücher von Popliński und Dünnebier. Vocabularium von Bonnel. Geographie von Voigt. Rechen-

Secunda. **Nauka religji p. Martina i Początki Religji Chrzescianskiej Ontrupa.** Cegielski **Nauka Poezji.** Łacińska grammatyka Putschego i książka do tłumaczenia Seyfferta. Grammatyka grecka Buttmanna. Grammatyka francuska p. Ahna, **Wypisy Idelera i Noltego.** Grammatyka hebrajska Seffera. **Jeografia i Historja Pütza I. tom.** Nauka Jeometriji, Nauka Arytmetyki i Fizyki p. Brettnera.

Tertia. **Początki Religji p. Ontrupa i Wykład obrzędów p. ks. Lewartowskiego.** Grammatyka języka niem. p. Heysego, **Wypisy niem. p. Auras i Gnerlicha.** Grammatyka polska Muczkowskiego, **Wybór Poezji i Prozy i Wypisy polskie.** Grammatyka łacińska Putschego, książka do tłumaczenia p. Grubera, Vocabularium Bonnela. Elementarna grammatyka Engera i tegoż **Przykłady do tłumaczenia.** Grammatyka francuska Szulca. **Historja Pütza.** Nauka Jeografji p. Voigta. Książki matematyczne Brettnera. **Historja naturalna Schillinga.**

Quarta. **Początki Religji p. Ontrupa.** Grammatyka niemiecka Heysego, **Wypisy niemieckie p. Auras i Gnerlicha cz. I.** Grammatyka polska dla Niemców Poplińskiego i Muczkowskiego, **Wypisy polskie i Wypisy Wolinińskiego i Haensla.** Grammatyka łacińska Poplińskiego i Putschego, **Przykłady do tłumaczenia podług Augusta p. Poplińskiego i przykłady do tłumacz. p. Hottenrotta,** Vocabularium Bonnela, **Gramm. francuska p. Szulca i Ahna.** **Historja powszechna Pütza, Jeografia Voigta.** Matematyka Brettnera.

Quinta. **Nauka Religji p. ks. Radzkiego, Historja św. ks. Tyc.** Grammatyka niem. p. Heysego, **Wypisy Auras i Gnerlicha cz. I.** Grammatyka polska Muczkowskiego, **Wybór Prozy i Poezji.** **Gramm. łacińska Poplińskiego i Putschego.** **Przykłady do tłumaczenia Poplińskiego i Litzingera,** Vocabularium Bonnela. **Arytmetyka Brettnera.** **Historja naturalna Szafarkiewicza i Schillinga.** **Mała szkoła śpiewu p. Wiegera i szkoła śpiewu Bröera.**

Sexta. **Nauka Religji p. ks. Radzkiego i Historja św. p. ks. Tyc.** Grammatyka niem. Heysego i Jerzykowskiego, **Wypisy Auras i Gnerlicha cz. I.** i Schweminińskiego. **Grammat. polska Muczkowskiego i książka elementarna Poplińskiego, Wybór Prozy i Poezji.** **Grammat. łacińska Poplińskiego i Putschego i Dünnebiera,** Vocabularium Bonnela. **Jeografia Voigta.** **Historja naturalna Szafarkiewicza i**

buch von Brettner. Naturgeschichte von Szafarkiewicz und Schilling. Wiegere's kleine Singhschule und Bröer Gesangschule.

Schillinga. Mała szkoła śpiewu Wiegera i Szkoła śpiewu Bröera.

B. Verordnungen der vorgefetzten Behörde von allgemeinem Interesse.

Vom 13. October 1856. Mittheilung der in Betreff der Aufsicht über die nicht bei ihren Eltern oder Vormündern wohnenden Schüler erlassenen Verfügung, welche also lautet:

Die Erfahrung, daß diejenigen Schüler der höheren Lehranstalten, deren Eltern oder Vormünder nicht an dem Orte der Lehranstalt wohnen, mitunter Leuten in Pension gegeben werden, welchen es an der Fähigkeit und manchmal selbst an dem ernstest Willen fehlt, über die sittliche Führung und den Fleiß der Schüler außerhalb der Lehrstunden eine Aufsicht zu führen, und der Nachtheil, der hieraus für solche Schüler sowohl, als für die Sittlichkeit auch der anderen Schüler entsteht, veranlaßt uns, die Verordnung vom 15. August 1824 in Erinnerung zu bringen:

- 1) daß jeder Schüler eines Gymnasii, wenn seine Eltern oder Vormund nicht an dem Orte des Gymnasii wohnen, von diesen zur besondern Fürsorge einem tüchtigen Aufseher übergeben werden muß, der dem Director bei der Aufnahme des Schülers nahhaft zu machen ist und welcher über seinen Privatleiß und sein sittliches Betragen außer der Schule eine ernste und gewissenhafte Aufsicht zu führen hat;
- 2) daß jeder der gedachten Schüler dem Director des Gymnasii die Wohnung welche er in der Stadt zu beziehen gedenkt, bei seiner Aufnahme anzuzeigen hat;
- 3) daß keinem solchen Schüler gestattet ist, in einem Wirthshause zu wohnen, oder seine Kost an der Wirthstafel zu nehmen;
- 4) daß kein solcher Schüler während seines Aufenthalts am Gymnasio seinen Aufseher oder seine Wohnung wechseln darf, ohne vorherige Anzeige bei dem Director und ohne dessen ausdrückliche Genehmigung.

Indem wir diese Vorschriften für die uns untergeordneten höheren Lehranstalten hierdurch erneuern, machen wir es den Herren Directoren derselben zur besondern Pflicht, über die Zuverlässigkeit und Sittlichkeit derjenigen Personen, welche Pensionaire bei sich aufzunehmen pflegen, sorgfältige Erkundigungen einzuziehen, wozu der Bürgermeister der Städte oder die Polizeibehörde

B. Rozporządzenia władzy wyższej.

Pod dniem 13. Października 1856. Udzielono wydane rozporządzenie względem dozoru uczniów nie mieszkających u rodziców ani też opiekunów, które następuje:

Doświadczenie, że uczniowie wyższych zakładów naukowych, których rodzice lub opiekunowie nie mieszkają w miejscu, często bywają na pensyi u ludzi, którym zbywa na wszelkiej zdolności a niekiedy nawet i na szczerzej woli czuwania po za szkołą nad moralnością i pilnością uczeni, niemniej szkoda dla moralności tychże jako i innych uczeni ztąd wynikająca, powodują nas, że przypominamy niniejszem rozporządzenie z dnia 15. Sierpnia r. 1824. przepisujące:

1. że każdy uczeń gimnazjalny, którego rodzice lub opiekunowie nie mieszkają w miejscu, oddany być powinien pod szczególniejszą opiekę zdolnego dozórcey, którego dyrektorowi przy przyjęciu ucznia wynienić należy, a który nad jego pilnością domową i moralnem zachowywaniem się po za szkołą ściśle i sumienny dozór mieć powinien;
2. że każdy z uczeni jest obowiązany przy przyjęciu uwiadomić dyrektora gimnazjum o mieszkaniu, gdzie wprowadzić się zamysła;
3. że żadnemu z uczeni nie wolno w oberzy mieszkać, ani też tamże przy stole gospodarskim jadać;
4. że żadnemu z uczeni podczas pobytu jego w gimnazjum nie wolno dozórcey lub mieszkania zmienić bez poprzedniego doniesienia o tem dyrektorowi i bez tegoż wyraźnego pozwolenia.

Powtarzając niniejszem przepisy te dla podwładnych nam wyższych zakładów naukowych, obowiązujemy najściślej Jmc. Panów dyrektorów takowych, aby się troskliwie wywiadywali o prawości i moralności takich osób, które pensjonarzy trzymać zwykły, do czego chętnie przyłożą się burmistrzowie miejscy lub władze policyjne,

bereitwillig ihre Beihülfe leisten werden, selbst sowohl als durch Mitwirkung der Lehrer das häusliche Leben solcher Pensionaire zu überwachen und wenn andere Mittel nicht zum Ziele führen, die Aufnahme oder Verbeibehaltung solcher Schüler in ihren Anstalten zu versagen, für deren sittliche Leitung in der Persönlichkeit der Pensionshalter nicht ausreichende Garantie gefunden werden kann.

Posen, den 13. October 1856.

Königliches Provinzial-Schul-Collegium.

Vom 2. Mai 1857. Festsetzung der Ferienordnung.

Vom 26. Mai, wonach die Schüler der oberen Klassen, beziehungsweise deren Eltern und Vormünder darauf aufmerksam gemacht werden sollen, daß bei dem sich immer steigenden Mißverhältniß der Bewerber und der zu besetzenden Stellen im Justiz-Dienst diejenigen, welche sich dem Rechtsstudium widmen wollen, nur nach längerer unentgeltlichen Beschäftigung zu einer Anstellung Aussicht haben, so wie, daß jetzt zur Bekleidung aller Richter- und Anwaltsstellen das Bestehen der dritten Prüfung erforderlich ist; daß also diejenigen jungen Leute, welche weder die nöthigen Mittel, noch die erforderlichen Anlagen besitzen, frühzeitig von der Verfolgung einer Laufbahn gewarnt werden sollen, auf welcher ihnen unter den vorwaltenden Umständen Gefahr droht, ihr Ziel zu verfehlen.

Vom 16. Juni, wonach die Schüler, welche Theologie studiren wollen, frühzeitig auf die Bestimmung aufmerksam gemacht werden sollen, nach welcher bei Verleihung von Universitäts-Stipendien und andern akademischen Beneficien nur diejenigen Studirenden der Theologie berücksichtigt werden, welche außer der allgemeinen Universitäts-Reife auch die Reife im Hebräischen nachweisen können.

Vom 4. Juli, wonach im Auftrage des Herrn Ministers der geistlichen u. Angelegenheiten der Director veranlaßt wird, ein genaues Verzeichniß sämtlicher eingeführten Lehrbücher und sonstigen Hülfsmittel des Unterrichts, nach den Klassenstufen geordnet, in das Programm aufzunehmen. — Außerdem wird das von dem Director Bonnel bearbeitete Vocabularium und die von H. Kiepert bearbeitete Wandkarte von Palästina (2 Thlr. 20 Sgr.) nebst einer dazu gehörigen kleinen Handkarte (6 Sgr.) für den Schulgebrauch empfohlen, so wie auf die in dem Verlage von Georg Wigand in Leipzig in wohl gelungenen Ausführungen herausgegebenen siebenzehn Bildnisse der Brandenburgisch-Preussischen Regenten a. d. dem Hause Hohenzollern von dem Kurfürsten Friedrich I. bis zu des jetzt regierenden Königs Majestät (unaufgezogen kosten dieselben 1 Thlr., auf Wappe gezogen und mit Goldpapier eingefaßt 2 Thlr. 20 Sgr., bei Bezug in Partien 25% Rabatt) aufmerksam gemacht.

aby tak sami jako też i nauczyciele nad życiem domowem takich pensjonarzy czuwali i skoro inne środki celu chybią, odmawiali przyjęcia lub zatrzymania na dal w swoich zakładach uczniów, za których moralne prowadzenie w osobach pensjonarzy trzymających dostatecznej nie znajdą rękojmi.

Poznań, dnia 13. Października 1856.

Król. prowincjonalne kolegium szkolne.

Pod dniem 2. Maja 1857. rozporządzenie tyczące się ustanowienia wakacji.

Pod dniem 26. Maja polecono, aby zwrócić uwagę uczniów klas wyższych, resp. rodziców i opiekunów, iż z powodu większej ilości kandydatów prawa, aniżeli wakujących posad w sądownictwie zamierzający poświęcić się nauce prawa chyba po długoletniem bezpłatnem zatrudnieniu etatowego pomieszczenia spodziewać się mogą, jako też, że teraz tylko ci zajmować mogą posady sędziego i rzecznika, którzy zdali trzeci egzamen. Należy zatem wczesnie przestrzegać młodzieńców nie posiadających ani dostatecznych funduszów, ani też potrzebnych zdolności, aby się wyrzekli zawodu, w którym im tylko grozi niebezpieczeństwo nie osiągnięcia celu, do którego dążą.

Pod dniem 16. Czerwca zalecono, ażeby wczesnie zwrócić uwagę uczniów zamierzających poświęcić się teologii na istniejący przepis, na mocy którego przy rozdawaniu stypendiów i innych beneficjów akademickich tylko ci uwzględnieni być mają, którzy prócz ogólnej dojrzałości szczegółowo dojrzałość w hebrajskiem wykazą.

Pod dniem 4. Lipca polecono z poruczenia Pana Ministra spraw duchownych itd. dyrektorowi, ażeby dokładny wykaz zaprowadzonych książek naukowych, porządkiem klas ułożony w programie umieszczał. Prócz tego zalecono do użytku szkolnego Vocabularium łacińskie p. dyrektora Bonnela ułożone, jako też mapę ścienną Palestyny wydaną p. H. Kieperta (koszt. 2 tal. 20 srb.) wraz z należąca do niej małą podręczną (koszt. 6 srb.). Zwrócono nadto uwagę na 17. nakładem Georga Wiganda w Lipsku wydanych, dobrze wykonanych wizerunków panujących brandenbursko-pruskich z domu Hohenzollern od Elektra Fryderyka I. aż do Jego Królewskiej Mości teraz panującej. (Bez podklejenia papierem kosztują 1 tal., podklejone grubym papierem i oblepione złotym papierem kosztują 2 tal. 20 sgr., zamówiwszy w większych ilościach dostaje się 25% rab.)

II.

Chronik des Gymnasiums.

Kronika gimnazjum.

Das Schuljahr wurde am 9. October eröffnet, nachdem am 7. die Anmeldungen der neu aufzunehmenden Schüler und am 8. die Prüfungen derselben stattgefunden hatten.

Am 15. October wurde das Geburtsfest Sr. Majestät des Königs in üblicher Weise begangen, nachdem Lehrer und Schüler dem in der Pfarrkirche abgehaltenen Gottesdienste beigewohnt hatten. Die Festrede hielt der Gymnasiallehrer Dr. v. Bronikowski.

Mit dem Beginn des neuen Schuljahres sollten die Schulamts-Candidaten Dr. Kaffler und von Wawrowski ihr Probejahr an dem hiesigen Gymnasium antreten. Der letztere wurde indessen durch Verfügung des königlichen Provinzial-Schul-Collegiums vom 16. October 1856 angewiesen, sich nach Trzemeszno zu begeben, wo unerwartet zwei Lehrkräfte fehlten. Dr. Kaffler aber erkrankte bald nach seiner Ankunft in Ostrowo am Nervenfieber, dem er leider am 12. October erlag. Am 14. geleiteten Lehrer und Schüler die Leiche zu ihrer letzten Ruhestätte, an welcher der Religionslehrer Gładysz eine polnische und der hiesige Herr Probst Sułczyński eine deutsche Grabrede hielt.

Am 9. und 10. März 1857 hielt der königliche Regierungs-Rath Herr Dr. Brettner eine Revision der Anstalt ab, indem er dem Unterrichte in allen Klassen beiwohnte, sich die Arbeitshefte der Schüler zur Durchsicht vorlegen und in einzelnen Klassen deutsche und polnische Scripta und kleinere Aufsätze anfertigen ließ.

Am 13. Mai wurde der übliche Frühlingsspaziergang bei ziemlich günstigem Wetter nach dem benachbarten Szczygliczka unternommen. Für die freundliche Ueberlassung des Wohnhauses daselbst fühlt sich der Unterzeichnete im Namen der Anstalt verpflichtet, dem Herrn Deconomie-Commissarius Kubale den verbindlichsten Dank auszusprechen.

Ein für uns ebenso erfreuliches, als durch die gewonnene vielfältige Belehrung und allseitige Anregung segensreiches Ereigniß war die Revision unserer Anstalt durch den königlichen Geheimen Ober-Regierungs-Rath Hrn. Dr. Brüggemann, welcher am 6. und 8. Juli die Unterrichtsstunden sämtlicher Lehrer in den 10 Klassen des Gymnasiums besuchte und sich die Arbeitshefte der Schüler der beiden oberen Klassen zur Durchsicht vorlegen ließ.

Rok szkolny rozpoczął się 9. Października. Poprzednio d. 7. zapisywano uczniów nowoprzybywających, a 8. odbyto z niemi popis.

Dnia 15. Października obchodzili nauczyciele i uczniowie wysłuchawszy mszy św. w kościele parafialnym Urodziny Jego Królewskiej Mości ze zwykłą uroczystością. Na uczczenie dnia tego miał mowę Nauczyciel gimnazjalny Dr. Bronikowski.

Z rozpoczęciem roku szkolnego mieli kandydaci stanu nauczycielskiego Dr. Kaffler i Wawrowski rozpocząć rok próby przy gimnazjum tutejszem. Atoli Wawrowski rozporządzeniem Królewskiego Prowincjonalnego Kolegium Szkolnego z dnia 16. Października 1856 przeniesionym został do Trzemeszna, gdzie nagle dwóch nauczycieli ubyło. Dr. Kaffler zaś w krótko po swoim przybyciu do Ostrowa zapadł na febrę nerwową i umarł dnia 12. Października. 14. odprowadzili nauczyciele i uczniowie ciało zmarłego na miejsce spoczynku, gdzie Nauczyciel religji ks. Gładysz polską, a proboszcz miejscowy Jmć. ks. Suszczyński niemiecką miał mowę.

Dnia 9. i 10. Marca odbywał Królewski Radzca Regencyjny i Szkolny Pan Dr. Brettner rewizją zakładu tutejszego; był we wszystkich klasach na lekcjach, kazał sobie roboty piśmienne uczniów przedłożyć do przejrzenia, a w niektórych klasach kazał w przytomności swej robić niemieckie i polskie ćwiczenia i mniejsze wypracowania piśmienne.

Dnia 13. Maja, dnia dosyć pogodnego, odbyli uczniowie wedle zwyczaju przechadzkę wiosenną do pobliskiej Szczygliczki. Za łaskawe ustąpienie tamiecznego domu mieszkalnego czuje się niżej podpisany zobowiązany do wyrażenia publicznego podziękowania panu komisarzowi specjalnemu Kubale.

Wypadkiem niemniej dla nas miłym, jak ze względu na udzielone rady i wskazówki, jako też zachęcenie w skutkach błogim była rewizja zakładu naszego przez Tajnego Wyższego Radzcę Regencyjnego Pana Dr. Brüggemanna odbyta, który na dniu 6. i 8. Czerwca przysłuchiwał się wykładowi nauk wszystkich nauczycieli w 10 klasach naszego gimnazjum, jako też wypracowania piśmienne dwóch klas wyższych do przejrzenia przedłożyć sobie kazał.

Am 30. Dezember 1886 verlor die Anstalt durch den Tod einen fleißigen Schüler, den Secundaner Joseph Szezebanek.

Vor Weihnachten, Ostern, Johanni und Michaeli gingen die Schüler zur h. Weicht und Communion.

Am 31. August hielt der Herr Regierungs- und Schul-Rath Dr. Brettnner als Königl. Commissarius die Abiturientenprüfung ab, zu welcher sich 13 Primaner und 1 Extraneus gemeldet hatten. Vier Primaner, denen das Lehrer-Collegium den bestimmten Rath erteilt hatte, die Anstalt noch weiter zu besuchen, da sie die Reise zu den Universitätsstudien noch nicht erlangt hätten, wurden auf Grund ihrer ungenügenden Klassenleistungen und schriftlichen Prüfungsarbeiten von der mündlichen Prüfung ausgeschlossen; auch der Extraneus trat von der Prüfung zurück. Von den übrigen 9 Primanern wurden 2 von der mündlichen Prüfung dispensirt, da die Mitglieder der Prüfungs-Commission sie nach den früheren Leistungen und auf Grund ihrer schriftlichen Arbeiten einstimmig für reif erklärten; auch die 7 Primaner, die sich der mündlichen Prüfung unterzogen, wurden für reif erklärt.

Von ihnen will

Emil Bandel aus Posen, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, die Rechte und Cameraia in Breslau,

Alwin Darnmann aus Ostrowo, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, Mathematik und Naturwissenschaften in Breslau,

Dionysius Kolany aus Adelnau, war 10 Jahr auf dem Gymnasium, 3 Jahr in Prima, Theologie in Posen,

Oskar Kreidel aus Rawicz Kr. Kröben, war 5 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, Rechte und Cameraia in Berlin studiren,

Louis Mühring aus Bachozewo Kr. Pleschen, war 10 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, zum Postfache übergeben,

Thomas Muszynski aus Gostyn Kr. Kröben, war 3½ Jahr auf dem Gymnasium, 3 Jahr in Prima, Theologie in Posen,

Friedrich Schmidt aus Boleslawice Kr. Schildberg, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, Medizin in Berlin,

Karl Than aus Ostrowo, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, Mathematik und Naturwissensch. in Berlin,

Martin Zawada aus Garki Kreis Adelnau, war 6 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima, Theologie und Philologie in Breslau studiren.

Na dniu 30. Grudnia zabrała zakładowi naszemu śmierć pilnego ucznia, Józefa Szczepanka, ucznia klasy II.

Przed Bożem Narodzeniem, W. Nocą, Św. Janem i Św. Michałem przystępowali uczniowie do stołu Pańskiego.

Dnia 31. Sierpnia odbył się pod przewodnictwem Radcy Regencyjnego i Szkólnego pana Dr. Brettnera jako komisarza królewskiego popis abiturientów, do którego się 13 uczniów klasy I. i jeden obcy zgłosiło. Czterech uczniów klasy I., którym kolegjum nauczycielskie stanowczą udzieliło radę, aby nadal jeszcze do szkół uczęszczali, ile że nie osiągnęli jeszcze stopnia dojrzałości, jakiej nauki uniwersyteckie wymagają, nie przypuszczono do popisu ustnego z powodu niedostatecznych postępów w naukach i niezadowolających wypracowań piśmiennych na popis zadanych. Również i uczeń zamiejscowy od egzaminu odstąpił. Z pozostałych 9 uczniów kl. I. uwolniono 2 od popisu ustnego, ponieważ członkowie komisji egzaminacyjnej na zasadzie dawniejszych postępów w naukach i robót piśmiennych jednogłośnie za dojrzałych ich uznali; nie mniej pozostali 7 otrzymali świadectwo dojrzałości. Z nich zamierza

Emil Bandel rodem z Poznania — był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I. — słuchać prawa i administracji w Wrocławiu,

Alwin Darnmann, rodem z Ostrowa — był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I., — poświęcić się naukom matematycznym i przyrodzonym w Wrocławiu,

Dionizy Kolany, rodem z Odolanowa — był 10 lat w gimnazjum, 3 lata w kl. I., — poświęcić się teologii w Poznaniu,

Oskar Kreidel, rodem z Rawicza pow. Krobskiego — był 5 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I., — słuchać prawa i administracji w Berlinie,

Ludwik Mühring z Bachozewa, pow. Pleszewskiego — był 10 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I. — przejść do poczty,

Tomasz Muszynski, rodem z Gostynia, pow. Krobskiego, — był 3½ roku w gimnazjum, 3 lata w kl. I., — poświęcić się teologii w Poznaniu,

Fryderyk Schmidt, rodem z Bolesławic, pow. Ostrzeszowskiego, — był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I., — słuchać medycyny w Berlinie,

Karól Than, rodem z Ostrowa, — był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I., — matematyki w Berlinie,

Marcin Zawada, rodem z Garków, pow. Odolanowskiego, — był 6 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I., — teologii i filologii w Wrocławiu.

III.

Statistik des Gymnasiums.

Statystyka gimnazjum.

A. Frequenz.

Am Schlusse des vorigen Schuljahres besuchten die Anstalt 246 Schüler dazu traten im Laufe dieses Jahres 66, schieden aus 62, so daß am Schlusse dieses Schuljahres 250 verblieben und zwar in:

	I.	II.	IIIo.	IIIu.	IVa.	IVb.	Va.	Vb.	VIa.	VIb.	Summa.
kathol. katol.....	17	28	13	27	40	1	24	3	23	2	178
evangel. ewangel.	11	6	1	5	1	10	1	5	—	7	47
jüdische, moysesz.	—	2	—	5	—	5	—	7	—	6	25
zusammen, ogółem	28	36	14	37	41	16	25	15	23	15	250

B. Lehrapparat.

Aus den etatsmäßig ausgeworfenen Summen sind unter Anderem angeschafft worden:

für die Bibliothek:

Tragicorum Graecorum fragmenta recensuit A. Nauck. — Theocritus, Bion et Moschus ed. A. Meineke. — Cicero ed. Orelli II. 2. — Marbach, Physikalisches Lexikon IV. — Becker, Römische Alterthümer IV. — Fragmenta Comicorum Graecorum collegit et disposuit A. Meineke Vol. V Comicae dictionis indicem et supplementa continens. — Die nachhomerische Theologie des griechischen Volksglaubens von Nagelsbach. — Griechische Metrik von A. Rosbach und H. Westphal. — Sämmtliche Tragödien des Euripides metrisch übertragen von Fr. Frize 2—6. — Stephani thesaurus Gr. linguae 54. 55. — Encyclopädie von Ersch und Gruber 62. 63. — Geschichte der europäischen Staaten von Heeren und Ufert 30. 2. Bd. — Hesychii lexicon rec. M. Schmidt Vol. I. fasc. 1. — Corpus inscriptionum ed. Boeckh, Vol. IV. 1. u. m. a.

für die Schülerbibliothek:

Mowy Stanisława Orzechowskiego. — Żywot Sapiehy. — Pamiętniki Jana Paska. — Podróże po sławiańskich krajach ks. Sapiehy. — Komedje Fr. Zabłockiego. — Jeruzolima wyzwolona. — Leszek Biały pr. M. Krajewskiego. — Kronika M. Bielskiego. — Marya Malczewskiego. — Dzieje w koronie Polskiej Górnickiego. — Jan z Tęczyna Niemcewicza. — Powrót posła, komedja Niemcewicza. — Żywoty Świętych X. Skargi. — Żywot Tarnowskiego pr. Orzechowskiego. — Barbara Radziwiłłówna, tragedja Felińskiego. — Sześć kazań Birkowskiego. — O literaturze K. Brodzińskiego. — Thomas Morus von Hedwig. — Koberstein's Nationalliteratur. — Die Wissenschaften im 19. Jahrhundert. — Giesebrecht, Kaiserzeit II. 1. — Dielig Neue Welt. — Körner, Bilder aus Preußen 2. — Jugendschriften von Schmidt, Hoffmann, Lautenschläger u. a.

für das physikalische Kabinet:

Luftballon nebst Schiffchen, Stereoskop nebst Glas- und Papierbildern, Windkessel nebst Gummischlauch und Spitze, eisernes Hufeisen nebst Anker zum Elektromagnetismus, mehrere Thoncyliner.

A. Liczba uczniów.

W końcu zeszłego roku szkolnego uczęszczało do gimnazjum 246 uczniów. Przybyło w ciągu tego roku 66, odeszło 62, tak iż w końcu tego roku było uczniów 250 i to

B. Stan środków naukowych.

Z funduszów etatem przeznaczonych zakupiono między innymi:

dla biblioteki gimnazjalnej:

Tragicorum Graecorum fragmenta recensuit A. Nauck. — Theocritus, Bion et Moschus ed. A. Meineke. — Cicero ed. Orelli II. 2. — Marbach, Physikalisches Lexikon IV. — Becker, Römische Alterthümer IV. — Fragmenta Comicorum Graecorum collegit et disposuit A. Meineke Vol. V Comicae dictionis indicem et supplementa continens. — Die nachhomerische Theologie des griechischen Volksglaubens von Nagelsbach. — Griechische Metrik von A. Rosbach und H. Westphal. — Sämmtliche Tragödien des Euripides metrisch übertragen von Fr. Frize 2—6. — Stephani thesaurus Gr. linguae 54. 55. — Encyclopädie von Ersch und Gruber 62. 63. — Geschichte der europäischen Staaten von Heeren und Ufert 30. 2. Bd. — Hesychii lexicon rec. M. Schmidt Vol. I. fasc. 1. — Corpus inscriptionum ed. Boeckh, Vol. IV. 1. u. m. a.

dla biblioteki uczniów:

Mowy Stanisława Orzechowskiego. — Żywot Sapiehy. — Pamiętniki Jana Paska. — Podróże po sławiańskich krajach ks. Sapiehy. — Komedje Fr. Zabłockiego. — Jeruzolima wyzwolona. — Leszek Biały pr. M. Krajewskiego. — Kronika M. Bielskiego. — Marya Malczewskiego. — Dzieje w koronie Polskiej Górnickiego. — Jan z Tęczyna Niemcewicza. — Powrót posła, komedja Niemcewicza. — Żywoty Świętych X. Skargi. — Żywot Tarnowskiego pr. Orzechowskiego. — Barbara Radziwiłłówna, tragedja Felińskiego. — Sześć kazań Birkowskiego. — O literaturze K. Brodzińskiego. — Thomas Morus von Hedwig. — Koberstein's Nationalliteratur. — Die Wissenschaften im 19. Jahrhundert. — Giesebrecht, Kaiserzeit II. 1. — Dielig Neue Welt. — Körner, Bilder aus Preußen 2. — Jugendschriften von Schmidt, Hoffmann, Lautenschläger u. a.

do gabinetu fizykalnego:

Balon z łódką, stereoskop wraz z obrazkami na szkle i papierze, kociel do sikawki wraz z węzłem gumowym, podkowa żelazna wraz z bronią do elektromagnetyzmu.

An Geschenken hat die Anstalt erhalten:

von der hohen Behörde:

Zeitschrift für allgemeine Erdkunde von Gumprecht Bd. VI. Neue Folge Bd. I. Bd. II. Heft 1—4. Fidein, das Landbuch Carl IV. Bd. I und II. Firmenich, Germanien's Völkerstimmen 21. Lief. Französische Grammatik von E. Maegner. Die Territorien der Mark Brandenburg von Fidein. Uebersetzung der Naturgeschichte des Plinius von Strack.

vom Gymnasiallehrer Herrn Dr. von Bronikowski:

Xenofonta Ekonomik przekładał z greckiego Antoni Bronikowski.

vom Herrn Kaufmann Kuschke

gegen 170 Stück Muscheln und Schnecken von 2''' bis 5'' Größe und die Hälfte eines Hirschgeweihs,

vom Herrn Secretair Ueberle

einen Quarzkrystall aus der Schweiz.

Für alle diese Geschenke wird im Namen der Anstalt der herzlichste Dank ausgesprochen.

W podarunku odebrał zakład:

od Władzy wysokiej:

około 170 muszli i ślimaków od 2''' do 5'' wielkości i pół rogu jeleniego,

od kupca pana Kuschke

kryształ kwarcowy z Szwajcarji.

od N. g. pana Dra Bronikowskiego:

od pana Sekretarza Ueberle

Za dary te składa zakład nasz uprzejme podziękowania.

**Sectionstabelle
Wykaz nauk ogólny**

Unterrichts-Gegenstände. Przedmioty naukowe.	I.	II.	IIIa.	IIIu.	IVa.	IVb.	Va.	Vb.	VIa.	VIIb.
Religion <i>Religia</i>	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2
Deutsch <i>Język niemiecki</i>	3	2	3	3	4	2	4	2	4	2
Polnisch = <i>polski</i>	2	2	2	2	2	4	2	4	2	4
Latein = <i>łaciński</i>	8	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Griechisch = <i>grecki</i>	6	6	6	6						
Französisch = <i>francuski</i>	2	2	2	2	4	4				
Hebräisch = <i>hebrajski</i>	2	2								
Geschichte und Geographie <i>Historja i Jeografia</i>	3	3	3	3	4	4	2	2	2	2
Mathematik u. Rechnen <i>Matematyka i Rachunki</i>	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Physik <i>Fizyka</i>	2	1								
Naturkunde <i>Historja naturalna</i>			1	1			2	2	2	2
Zeichnen <i>Rysunki</i>	(1	1	1	1)		2				2
Schreiben <i>Kaligrafja</i>							2			2
Gesang <i>Spiewy</i>	(1	1	1	1	1	1)	2			2
	34	34	32	32	31	31	32	31	32	31

Rebertabelle. Wykaz nauczycieli ogólny.

Rebter.	I.	II.	III o.	III u.	IV a.	IV b.	V a.	V b.	VI a.	VII b.
Dr. Enger, Director, Dsch. in I.	8 Latein. 2 Griech. Dicht.									
Dr. Pięsa, Dberlehrer.	4 Mathematik. 2 physisch.	4 Mathematik. 1 physisch.	3 Mathematik	3 Mathematik.						
Dr. Jerzykowski, Dberlehrer Dsch. in II.	4 Griechisch. 2 polnisch.	8 Latein. 4 Griechisch.								
Tschackert, Dberlehrer.	3 Deutsch. 3 Geschichte. 2 Französisch.	2 Deutsch. 3 Geschichte. 2 Französisch.	3 Geschichte.							
Stephan, Dberlehrer, Dsch. in III o.		2 Pomer.	10 Latein. 6 Griechisch.							
X. Gladysz, Religionslehrer.	2 Religion. 2 Pöerisch.	2 Religion. 2 Pöerisch.	2 Religion.		2 Religion.				3 Religion.	
Polster, Dberlehrer, Dsch. in IV a			2 Deutsch.		10 Latein. 4 Deutsch.			2 Deutsch.		
Dr. v. Bronkowski, G. d. Dsch. in III u.		3 Litigil. 2 polnisch.		10 Latein. 3 Deutsch.						
Regenke, Gymn.-Lehrer, Dsch. in IV b.				6 Griechisch.		10 Latein. 2 Deutsch.				
Cywiński, Gymn.-Lehrer, Dsch. in V b.				3 Geschichte.	4 Geschichte u. Geographie.	4 Geschicht u. Geographie.		10 Latein. 10 Geographie.		
Dr. Zwoiski, Gymn.-Lehrer, Dsch. in V a.			2 polnisch.	2 polnisch.				10 Latein. 2 polnisch.	4 polnisch.	
Koziński, Gymn.-Lehrer.			1 Naturkunde. 2 Französisch.	1 Naturkunde. 2 Französisch.	4 Französisch.	4 Französisch.	2 Naturkunde. 3 Rechnen.	2 Naturkunde. 3 Rechnen.	2 Naturkunde. 3 Rechnen.	3 Rechnen. 2 Naturkunde.
Marten, Gymn.-Lehrer.					3 Mathematik.	3 Mathematik.	3 Rechnen.	3 Rechnen.	3 Rechnen.	3 Rechnen.
Roß, Schulführer.			1 3 e i d n e n. 1 1		2 3 e i d n e n.		2 Geographie. 2 Schreiben. 2 Rechnen. 2 Singen.	4 Deutsch.	2 Geographie. 2 Schreiben. 2 Rechnen. 2 Singen.	2 Deutsch. 2 Rechnen.
Dr. Jawicki, Schulführer, Dsch. in VI a.									10 Latein. 4 Deutsch.	2 Deutsch.
Zankowski, Schulführer, Dsch. in VI b.					2 polnisch.	4 polnisch.			2 polnisch.	10 Latein. 4 polnisch.
Sprebig, Schullehrer, Dsch. in VII b.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Ordnung der Prüfung.

Donnerstag den 24. September.

Zeit.	Czas.	Gegenstand.	Przedmiot.	Lehrer. Nauczyciel.	Klasse. Klasa.
9	— 9 $\frac{1}{2}$	Religionslehre . . .	Religja	X. Gładysz	I.
9 $\frac{1}{2}$	— 10	Griechisch	Język grecki	Dr. Jerzykowski	I.
10	— 10 $\frac{1}{2}$	Latein	Język łaciński	Dr. Bronikowski	II.
10 $\frac{1}{2}$	— 10 $\frac{3}{4}$	Geschichte	Historja	Tschackert	II.
10 $\frac{3}{4}$	— 11	Mathematik	Matematyka	Dr. Piegsa	II.
11	— 11 $\frac{1}{4}$	Latein	Język łaciński	Stephan	IIIo.
11 $\frac{1}{4}$	— 11 $\frac{1}{2}$	Griechisch	Język grecki	Regentke	IIIu.
11 $\frac{1}{2}$	— 11 $\frac{3}{4}$	Latein	Język łaciński	Polster	IVa.
11 $\frac{3}{4}$	— 12	Französisch	Język francuski	Kotłinski	IVb.
Vorträge der Secundaner und Tertianer.				Deklamacje uczniów kl. IV i III.	

Nachmittags.

2	— 2 $\frac{1}{4}$	Latein	Język łaciński	Dr. Zwolski	Va.
2 $\frac{1}{4}$	— 2 $\frac{1}{2}$	Rechnen	Rachunki	Marten	Va.
2 $\frac{1}{2}$	— 2 $\frac{3}{4}$	Latein	Język łaciński	Cywinski	Vb.
2 $\frac{3}{4}$	— 3	Latein	Język łaciński	Dr. Ławicki	VIa.
3	— 3 $\frac{1}{4}$	Geographie	Jeografia	Roil	VI.
3 $\frac{1}{4}$	— 3 $\frac{1}{2}$	Latein	Język łaciński	Lukowski	VIb.
3 $\frac{1}{2}$	— 4	Vorträge der Sextaner und Quintaner. Deklamacje uczniów kl. VI i V.			

Porządek popisu.

We Czwartek, dnia 24. Września.

Popołudniu.

Freitag, den 25. September:

Schlussfeierlichkeit

um 9 Uhr Vormittags.

1. Veni sancte spiritus von Gregorio Allegri.
2. Vorträge von Schülern.
3. Sertett aus dem Oratorium „die Siebenschläfer“ von Löwe.
4. Vorträge eigener Arbeiten:
des Abiturienten Friedrich Schmidt:
Qui factum sit, ut lingua Latina inde ab Augusti aevo sensim corrumperetur.
des Abiturienten Louis Mührling:
Sur l'art de la guerre des Romains.
des Abiturienten Oskar Kreidla:

Wie kann man seine Dankbarkeit gegen die Anstalt äußern, der man den größten Theil seiner Bildung verdankt?

W Piątek, dnia 25. Września:

ZAKOŃCZENIE

o godzinie 9. z rana.

1. Veni sancte spiritus p. Grzegorza Allegri.
2. Deklamacje uczniów.
3. Sekstet z oratorium „Siedmiu Braci śpiących“ p. Löwego.
4. Mowy:
Abiturjenta Fryderyka Schmidt:
Abiturjenta Ludwika Mührlinga:
Abiturjenta Oskara Kreidla:

des Abiturienten Mar
 O z
 der im Namen der Abiturient
 nimmt.
 Hierauf nimmt der Primar
 den Abiturienten Abschied.
 5. Choral „Nun lob' o Se
 6. Entlassung der Abiturient
 fahrungen durch den Direc

Donnerstag, den 8. October
 Schulfahrt mit einem feierliche

An demselben Tage finden
 fungen der neu aufzunehmender
 haben ein Geburts- und Impf
 niß über den zuletzt genossener

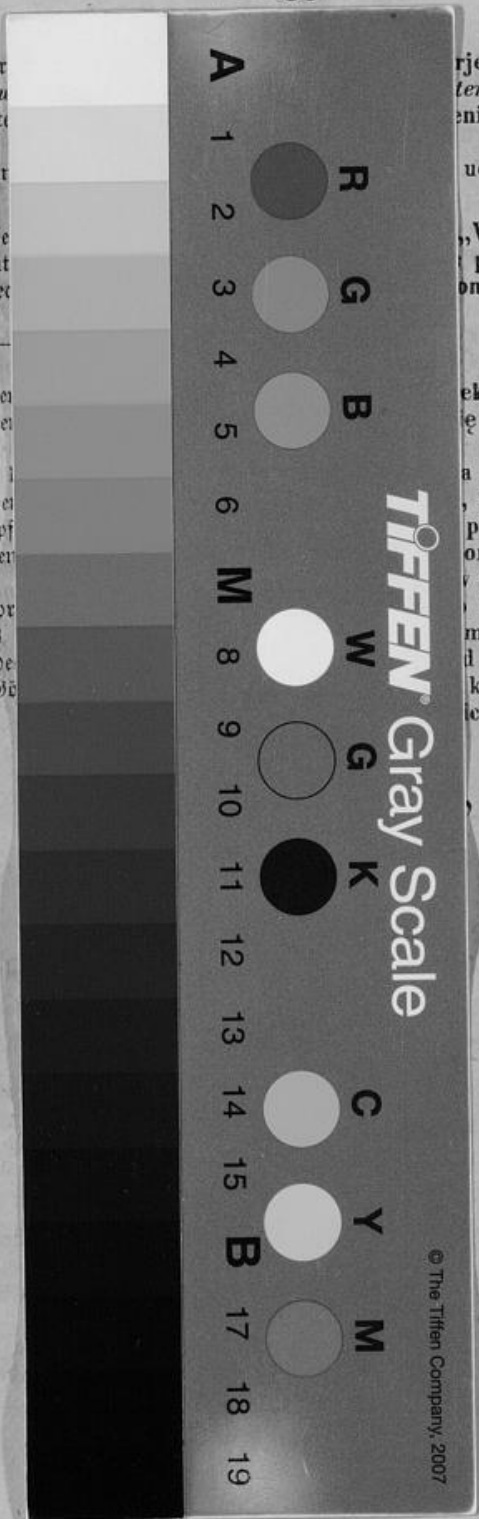
Am 15. um 9 Uhr des Vor
 fest Sr. Majestät des Königs
 act in dem Prüfungsfaale de
 Weise begangen; wozu alle G
 stalt ergebenst einladet

rijenta Marcina Zawady:
literaturę polską,
 eniu odchodzących pożegna zakład.

uczeń kl. I. Stefan Pawlicki [pożegna
 „Wielbij duszo.“
 pożegna Dyrektor abiturjentów i po
 pomocje.

ek dnia 8 Października. o godzinie 8
 ę nowy rok szkolny uroczystem nabo-

a o godzinie 10 zgłosić się mają no-
 poczem odbędzie się z nimi popis.
 powinni przedłożyć metrykę, świade-
 onej ospy i świadectwo wykazujące
 w naukach w ostatnim czasie uczynione.
 9. godz. przed południem odbędzie
 mnazjalnej do popisów służącej uro-
 d szkolny na cześć urodzin Najjaśniej-
 którą to uroczystość zaprasza najuprzej-
 ch dobroczyńców i przyjaciół zakładu

des Abiturienten Martin Zawada:

O wplywie francuszczyzny na obyczaje i literaturę polską,
der im Namen der Abiturienten von der Anstalt Abschied
nimmt.

Hierauf nimmt der Primaner Stephan Pawlitzki von
den Abiturienten Abschied.

5. Choral „Nun lob' o Seele.“

6. Entlassung der Abiturienten und Verlesung der Ver-
setzungen durch den Director.

Abiturjenta Marcina Zawady:

obyczaje i literaturę polską,
który w imieniu odchodzących pożegna zakład.

Następnie uczeń kl. I. Stefan Pawlicki pożegna
abiturjentów.

5. Choral: „Wielbij duszo.“

6. Nakoniec pożegna Dyrektor abiturjentów i po-
czyta promocje.

Donnerstag, den 8. October um 8 Uhr wird das neue
Schuljahr mit einem feierlichen Gottesdienste eröffnet.

An demselben Tage finden die Anmeldungen und Prü-
fungen der neu aufzunehmenden Schüler statt. Dieselben
haben ein Geburts- und Impf-Attest, so wie ein Zeug-
niß über den zuletzt genossenen Unterricht beizubringen.

Am 15. um 9 Uhr des Vormittags wird das Geburts-
fest Sr. Majestät des Königs mit einem feierlichen Schul-
act in dem Prüfungs- und Saale des Gymnasiums in üblicher
Weise begangen, wozu alle Gönner und Freunde der An-
stalt ergebenst einladet

W Czwartek dnia 8 Października, o godzinie 8
rozpocznie się nowy rok szkolny uroczystem nabo-
żeństwem.

Tegoż dnia o godzinie 10 zgłosić się mają no-
wi uczniowie, poczem odbędzie się z niemi popis.
W tym celu powinni przedłożyć metrykę, świadec-
two szczepionej ospy i świadectwo wykazujące
ich postępy w naukach w ostatnim czasie uczynione.

Dnia 15. o 9. godz. przed południem odbędzie
się w sali gimnazjalnej do popisów służącej uro-
czysty obchód szkolny na cześć urodzin Najjaśniej-
szego Pana, na którą to uroczystość zaprasza najuprzej-
miej wszystkich dobroczyńców i przyjaciół zakładu

Dr. Robert Enger,

Director.

